

Svar på den skriftliga frågan E19/2021 till Nordiska rådet

Till Nordiska rådet

NORDISKA RÅDETS SKRIFTLIGA FRÅGA E19/2021

Nordiska rådet har den 8 september 2021 ställt följande skriftliga frågor till de nordiska regeringarna:

- Hvordan understøtter de nordiske lande cirkuskunsten og den del af kulturlivet, som i folkemunde defineres er indenfor "Markedsgøgl og cirkusløjer"?
- Er de nordiske regeringer enige i, at cirkus mangler en kulturpolitisk anerkendelse i lighed med andre former for kunst og kultur, eller vil man begrunde hvordan denne anerkendelse effektueres og komme med gode eksempler herpå?
- Hvordan har hvert enkelt nordisk land lovgivet om cirkus, og etableret økonomiske muligheder for cirkus?
- Medgiver de nordiske regeringer, at cirkus- og tivolibranchen som helhed spiller en væsentlig rolle i forhold til en vigtig kultur i Norden?
- Tror de nordiske regeringer, at cirkuskunsten vil kunne overleve indenfor de nuværende rammer og økonomiske muligheder?
- Er der i de nordiske lande redningsplaner eller tiltag iværksat, som kan hjælpe cirkusbranchen?

SVAR:

Härmed svaras på Nordiska regeringarnas vägnar:

Finland

I Finland är cirkuskonst ett av de nyaste konstområden som staten stöder som konstform. Via Centret för konstfrämjande finansieras så kallade fria grupper (verksamhetsunderstöd och enskilda produktioner). Dessutom kan yrkespersoner inom branschen beviljas statens konstnärstipendier på ansökan. Cirkuskonsten stöds också via undervisnings- och kulturministeriet med statsandelar och från momentet för riksomfattande organisationer. Bland annat CircusInfo i Finland är en av stödmottagarna. Den nyligen reviderade lagstiftningen om statsandelar identifierar cirkuskonsten och även dess problem som konstområdet när det gäller finansiering. I och med detta betraktas cirkusgrupperna i statsandelssystemet som sökande som kan få förhöjd statsandel. Revideringen träder i kraft 2022. Besluten ska fattas i slutet av oktober 2021, och då står det klart hur många cirkusgrupper som får rätt till statsandel. Även i den gamla lagstiftningen om statsandelar skulle man ha kunnat inkludera cirkusgrupper, om det hade funnits behöriga sökande. Men i Finland stöds de traditionella kringresande cirkusarna inte, utan de räknas som näringsverksamhet.

Danmark

I flera århundraden har cirkusen varit en kulturaktivitet som funnits i hela landet. Cirkusverksamhet har alltid bedrivits på marknadsvillkor. På senare år har flera av de större, välkända cirkusarna upphört med sin verksamhet. För att förstå denna utveckling behövs en överblick över vilka ramvillkor som påverkar verksamheten och hur de ekonomiska förutsättningarna ser ut för cirkusbranschen. Detta saknas idag.

I Danmark finns ingen samlad lagstiftning för cirkusverksamhet. Olika departement ansvarar för olika delar av regelverket, exempelvis reglerna för nöjesverksamhet (forlystelsesbekendtgørelse), som ligger under justitiedepartementet (Justitsministeriet), och bygglagstiftningen, som ligger under inrikes- och bostadsdepartementet (Indenrigs- og Boligministeriet). Kulturministeriet har inte ansvar för något regelverk som särskilt styr villkoren för cirkusbranschen. En dialog har förts mellan de departement som ansvarar för regler som påverkar cirkusbranschen, bland annat för att diskutera ramvillkoren. Indenrigs- og Boligministeriet och Justitsministeriet har regler som är relevanta i det här sammanhanget, bland annat bygglagstiftningen, som exempelvis omfattar ett certifieringsprogram för flyttbara konstruktioner från 2015. Certifieringsprogrammet infördes för att förenkla reglerna och innebär t.ex. att en cirkus kan certifiera ett tält så att det kan vara uppställt i upp till sex veckor utan att de behöver ansöka om bygglov.

Idag finns det inga kulturpolitiska åtgärder eller bidragssystem riktade specifikt till cirkusverksamhet i Danmark. Om åtgärder ska tas fram måste man utreda hur cirkusbranschen kan integreras i den övergripande kulturpolitiken. Under Covid-19 pandemin har det dock funnits två ersättningsystem riktade till cirkusbranschen: ersättningsystemet för evenemang under näringsdepartementet (Erhvervsministeriet) och ersättningsystemet för säsongsbetonad scenkonstverksamhet under kulturdepartementet (Kulturministeriet).

Island

På Island finns det två cirkusgrupper: Sirkus Íslands, grundat 2007 och Hringleikur från 2018. Båda grupperna är kategoriserade som scenkonstgrupper och de är medlemmar i Alliance of Professional Theatre Companies. Ny lag om scenkonst trädde i kraft den 1. juli 2020 och båda grupperna hör dit.

Norge

I Norge finns två kringresande traditionella cirkussällskap: Arnardo och Agora.

De traditionella cirkusarna i Norge utgör en del av en kulturell mångfald som är lika positiv som eftersträvad. Trots detta anses cirkusverksamhet tillhöra det kommersiella underhållningsutbudet och är därför inte berättigad till stöd via den norska statsbudgeten. Det är dock värt att notera att cirkusarna faller in under regeringens kompensations- och stimulanspaket för Covid-19 pandemin, och därmed har kunnat motta statligt stöd under pandemin. Det här är också ett tecken på att regeringen erkänner den här typen av kulturaktivitet.

De så kallade nycirkusarna, som Cirkus Xanti, tillhör en något annorlunda kategori. Dessa kan få projektstöd från norska kulturrådet, vilket också sker från tid till annan.

Sverige

Stockholms konstnärliga högskola erbjuder kandidat- och masterprogram inom cirkus.

Riksteatern har som nationell part ett ansvar att främja utveckling och spridning av samtida cirkus i hela landet.

Statligt kulturstöd som fördelas i samverkan med regioner till regionala kulturinstitutioner erhålls bland annat av Cirkus Cirkör. Flera regioner har satsat statliga utvecklingsmedel på att utveckla cirkus som konstform och dess infrastruktur i den egna regionen.

Fria scenkonstaktörer, inom teater, dans och cirkus, kan söka projekt- och verksamhetsstöd från Statens kulturråd, som även fördelar stöd till daglig träning för cirkusartister.

Cirkusartister kan söka arbetsstipendier och projektstipendier från Konstnärsnämnden.

Branschorganisationen Manegen får stöd som s.k. centrumbildning.

Statens kulturråd Under 2020 och 2021 har cirkuskompanier och artister kunnat söka krisstöd och krisstipendier från Statens kulturråd och Konstnärsnämnden.

De självstyrande områdena

Grönland har ingen cirkus eller tivoli. På Färöarna har det inte heller funnits någon cirkustradition. Men under många år har kringresande cirkusar besökt landet. Det finns således ingen specifik lagstiftning på området, och det har p.g.a. den obefintliga cirkustraditionen inte heller varit en debatt om cirkusens status som konst eller kulturform.

Cirkuskonsten omnämns inte explicit i Ålands nuvarande kulturpolitiska program och Åland har inte heller några kulturstöd som tilldelas föreningar som bedriver cirkusverksamhet. Däremot har cirkuskonsten som en del av annan scenisk verksamhet, teatern, fått del av stöd. Vad man kan även konstatera är att det finns ett fåtal eldjonglörer på Åland som deltar under t.ex. kulturnatten och liknande evenemang. Det finns ingen samlande organisation för cirkusaktiva på Åland. På Åland har det under fler år erbjudits tivoli genom att De utvecklingsstördas väl, DUV, hyrt in karuseller som man skött i föreningens regi med hjälp av frivilliginsatser. Ytterligare har Cirkus Maximum gästat Mariehamn och Åland flera gånger.

Med vänlig hälsning,

Antti Kurvinen

Forsknings- och kulturminister